

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший віцепрезидент

Київського національного
університету культури і мистецтв

Анатолій ГУМЕНЧУК

«18» серпня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Сінельнікова Володимира Івановича
«Традиційна культура та міжетнічна комунікація національних спільнот
півдня Житомирського Полісся: екосистемний підхід»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 – Культурологія

Актуальність теми дослідження. Південь Житомирського Полісся є одним із поліетнічних регіонів України, у межах якого впродовж ХІХ – першої чверті ХХІ ст. сформувалася своєрідна екосистемна парадигма традиційної культури. Вона постала внаслідок багатовікових контактів, міграцій, колонізаційних процесів, політичних трансформацій та міжспільнотної комунікації, що зумовили складну мережу культурних взаємодій. Із другої половини ХХ ст. до сьогодення ця екосистема перебуває у стані інтенсивних трансформацій і зазнає різноманітних загроз, що актуалізує потребу її комплексного наукового дослідження.

Динамічні соціокультурні зміни кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття – урбанізація, глобалізація, медіатизація культури, зміна способу життя, масові міграції та воєнні події в Україні – спричиняють стрімке згасання традиційних форм побутування фольклору. Багато родинних, календарно-обрядових, мовних і музичних практик національних громад півдня

Житомирського Полісся перебувають під загрозою втрати через відхід поколінь-носіїв, зменшення чисельності етнічних спільнот та зміну культурних пріоритетів молоді. Частина етнічних громад опинилися у стані культурної нестабільності, що ускладнює передачу традицій наступним поколінням. Водночас зростає потреба у культурній консолідації, переосмисленні локальної ідентичності та осучасненні традицій. У таких умовах дослідження механізмів міжетнічної комунікації стає ключем до розуміння шляхів відновлення і підтримки вразливих культурних практик.

Актуальність дослідження зумовлена усвідомленням того, що традиційна культура в сучасних умовах функціонує як екосистемна парадигма – багаторівнева, адаптивна, відкрита структура, у якій взаємодіють етнічні практики, соціальні інститути, освітні ініціативи, культурні центри, локальні громади, медіа та цифрові архіви. Розуміння закономірностей цієї системи дозволяє сформувати ефективні стратегії збереження й розвитку культурної спадщини.

В контексті сучасної культурної політики України вивчення екосистемної парадигми традиційної культури етнічних спільнот регіону сприяє: формуванню стратегій культурної різноманітності; розробленню програм збереження традиційної спадщини; інтеграції локальних культур у загальноукраїнський гуманітарний простір; розвитку міжкультурного діалогу; посиленню ролі нематеріальної спадщини в культурній дипломатії. Отже, актуальність дослідження обумовлена як потребою фіксації та збереження унікальної поліетнічної спадщини півдня Житомирського Полісся, так і необхідністю її наукової інтерпретації у світлі сучасних викликів першої чверті XXI століття, розуміння механізмів культурної взаємодії, збереження ідентичності та формування міжетнічної солідарності в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертацію виконано в межах цільової комплексної теми наукових досліджень Київського національного університету культури і мистецтв

«Культурно-мистецькі практики і процеси в дискурсі сучасного наукового діалогу» (Державний реєстраційний номер: 0124U003133).

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз традиційної культури національних спільнот півдня Житомирського Полісся у XX – першій чверті XXI ст., виявити особливості її функціонування та трансформації в умовах міжетнічних комунікацій на основі екосистемного підходу.

Особистий внесок здобувача. Запропонована наукова праця є самостійно виконаним комплексним культурологічним дослідженням, у якому вперше на засадах екосистемного підходу комплексно досліджено традиційну культуру та міжетнічні комунікації національних спільнот окресленого регіону як цілісну систему культурних взаємодій, визначено механізми її функціонування, збереження та трансформації під впливом глобалізаційних процесів, демографічних змін і сучасних соціокультурних загроз кінця XX – першої чверті XXI століття. Теоретичні та методологічні положення і висновки є результатом авторських досліджень. Публікації автора з теми дисертації – одноосібні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані наукові положення, висновки і рекомендації, представлені у дисертаційному дослідженні В. І. Сінельнікова, є методологічно обґрунтованими і достовірними, ґрунтуються на комплексному культурологічному аналізі традиційної культури та міжетнічної комунікації національних спільнот півдня Житомирського Полісся в контексті екосистемного підходу в умовах трансформаційних викликів і загроз кінця XX – першої чверті XXI століття.

Зміст дисертації та структура викладення основних положень свідчать про повноту розкриття поставлених автором завдань у межах наукового дослідження. У дисертації чітко сформульовано усі складові вступної частини роботи: обґрунтування вибору теми дослідження, мету і завдання,

об'єкт і предмет дослідження, наукову навізну і практичну значущість отриманих результатів. Це засвідчує професійну орієнтацію автора у проблемі, уміння працювати з масивом літератури та джерельної бази, яка професійно відібрана і достатньо критично осмислена (опрацьовано 218 найменувань).

Наголошено, що екосистемна парадигма традиційної культури півдня Житомирського Полісся постає як динамічна, багаторівнева система культурних взаємодій, у межах якої міжетнічна комунікація виступає важливим механізмом формування, збереження і трансформації культурних практик. На основі аналізу наукових праць та власних експедиційних досліджень здобувачем сформовано теоретично-методологічні засади дослідження. Обгрунтовано інтегративний методологічний підхід, що поєднує екосистемну, комунікативну, експедиційно-польову та аналітичну оптики. Аргументовано екосистемний методологічний підхід, що поєднує міждисциплінарні інструменти аналізу культурних процесів, принципи цілісності, взаємозв'язку та динамічної рівноваги соціокультурних систем. Така методологія дає змогу комплексно досліджувати форми функціонування традиційної культури та механізми міжетнічної взаємодії, що дозволяє розглядати екосистемну парадигму становлення національних спільнот окресленого регіону як динамічну систему взаємодії культурних, соціальних, історичних та екологічних чинників; а також сприяє глибшому осмисленню процесів міжетнічної комунікації, культурної фіксації та асиміляції, що дозволяє комплексно оцінити стан і перспективи збереження традиційної культури в умовах сучасних соціокультурних викликів.

Здобувачеві вдалося послідовно та логічно висвітлити всі змістовно вагомі аспекти дослідження. У роботі розглянуто історичні передумови формування багатокультурного середовища окресленого регіону, особливості взаємодії етнічних громад, а також механізми функціонування, причини трансформації, проблеми та стратегії збереження елементів традиційної культури регіону в умовах соціокультурних змін і викликів першої чверті

XXI ст. Доведено, що екосистемна парадигма традиційної культури постає як динамічна, багаторівнева система культурних взаємодій, у межах якої міжетнічна комунікація виступає важливим механізмом формування, збереження і трансформації культурних практик. Визначено та окреслено складові екосистемної парадигми традиційної культури та міжетнічної комунікації національних спільнот (суб'єктна, ціннісно-смилова, практико-діяльнісна, комунікативна, інституційна, середовищна (контекстуальна) та динамічно-трансформаційна).

Здійснено аналіз історичних передумов формування багатокультурного середовища регіону та особливостей взаємодії етнічних громад у XIX–XX ст. Виявлено, що тривале співіснування етнічно відмінних та культурно різнорідних національних спільнот сприяло виникненню складної етнокультурної системи, у межах якої міжетнічні комунікації виступають важливим механізмом культурної взаємодії та виконують системоутворюючу функцію у становленні традиційної культури регіону, забезпечуючи взаємообмін обрядовими, мовними, господарськими, мистецькими та іншими практиками, а також утворення спільного соціокультурного простору.

Запропоновано розглядати міжетнічну комунікацію як складову та чинник розвитку екосистемної парадигми традиційної культури, що сприяє інтеграції різних етнокультурних елементів у межах регіональної культурної системи. Встановлено, що елементи соціокультурної спадщини – обрядові практики, музично-фольклорні традиції, ремесла, мовні контакти, кулінарна культура, форми громадської взаємодії та повсякденні побутові практики – виступають важливими складовими функціонування екосистеми традиційної культури регіону. Обґрунтовано, що саме через ці елементи відбувається передача культурного досвіду, збереження культурної пам'яті та підтримання життєздатності етнокультурної екосистеми регіону в умовах соціокультурних трансформацій.

Проаналізовано сучасний стан збереження традиційної культури етнічних спільнот півдня Житомирського Полісся та основні виклики, що

постають перед нею в умовах загроз кінця XX – першої чверті XXI ст. Через концепт «культури, яка перебуває під загрозою зникнення» розглянуто механізми охорони культурної спадщини та роль державних, наукових і громадських інституцій у підтримці та ревіталізації традиційних культурних практик регіону. Доведено, що традиційна культура етнічних спільнот півдня Житомирського Полісся є важливою складовою загальноукраїнської культурної спадщини, а її збереження потребує комплексного підходу, який поєднує наукове дослідження, документування, популяризацію та передачу культурних практик наступним поколінням.

Визначено основні напрями збереження екосистемної парадигми традиційної культури регіону, зокрема: сприяння локальним культурним ініціативам, розвиток музейної та архівної діяльності, залучення громад до процесів збереження культурної спадщини, а також інтеграцію традиційних практик у сучасний культурний простір. З'ясовано, що міжетнічна взаємодія та культурна комунікація виступають важливим ресурсом підтримання життєздатності традиційної культури, оскільки уможливлюють взаємне збагачення культурних традицій і формування спільного культурного середовища. Аргументовано, що ефективна стратегія захисту культурної спадщини має враховувати регіональну специфіку, історичні особливості розвитку етнічних громад та принципи культурного різноманіття. Висвітлено роль локальних культурних ініціатив, етнографічних досліджень, освітніх програм та діяльності культурних інституцій у збереженні й актуалізації традиційної культури національних спільнот регіону в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

Для всебічного аналізу екосистемної парадигми традиційної культури поліетнічного середовища півдня Житомирського Полісся здобувачем використано широку джерельну базу дослідження, яка сформована за принципом репрезентативності та міждисциплінарності й охоплює різні види джерел. Насамперед це авторські польові (експедиційні) матеріали, зафіксовані у 2017–2026 рр. у селах Житомирської області (загалом близько

10 експедицій). Синтез власних експедиційних матеріалів із науковими напрацюваннями ХХ – першої чверті ХХІ століття дозволив виявити специфіку функціонування традиційної культури в умовах міжетнічної взаємодії, окреслити її трансформаційні процеси та охарактеризувати сучасний стан збереження і розвитку. Складовими джерельної бази стали також матеріали з інтернет-сайтів та сторінок у соціальних мережах різноманітних громадських і державних організацій, пов'язаних із національними спільнотами Житомирщини; нормативно-правові документи і матеріали, що супроводжують діяльність спеціальних урядових органів та були створені для реалізації національної державної політики щодо національних спільнот; інформаційні та аналітичні інтернет-ресурси: інтерв'ю з носіями традиційної культури, фольклористами, етнографами, краєзнавцями, майстрами народного мистецтва; аналітичні матеріали (етнографічні огляди, опитування); тематичні репортажі з культурно-мистецьких подій, фольклорних фестивалів та етнографічних експедицій; матеріали круглих столів, конференцій і наукових семінарів; інформаційні публікації, присвячені традиційній культурі півдня Житомирського Полісся, її збереженню та сучасним трансформаційним процесам; матеріали періодичних видань та інтернет-мас-медіа. У Додатках наведено фотоматеріали, які доповнюють і наочно підтверджують результати дослідження.

У висновках підтверджено усі положення, винесені у наукову новизну, зокрема, визначено поняття «екосистемна парадигма традиційної культури»; узагальнено застосування екосистемного підходу для аналізу особливостей функціонування традиційної культури в контексті міжетнічних комунікацій; здійснено комплексний аналіз міжетнічної взаємодії національних спільнот півдня Житомирського Полісся як одного з чинників формування регіонального культурного етносередовища; досліджено структуру та визначено складові екосистемної парадигми традиційної культури національних спільнот регіону (суб'єктна, ціннісно-сміслова, практико-

діяльнісна, комунікативна, інституційна, середовищна (контекстуальна) та динамічно-трансформаційна); окреслено основні напрями впливу міжетнічних контактів на трансформаційні процеси у традиційній культурі регіону; введено до наукового обігу окремі фактичні матеріали щодо проявів міжетнічної комунікації у повсякденних практиках, обрядовості та фольклорі.

Основні результати дослідження, ступні їх наукової новизни та значущості.

Результати дисертаційного дослідження мають такі ключові значення:

- створюють теоретичне підґрунтя та аналітичний інструментарій для подальших досліджень традиційної культури, міжетнічних комунікацій та етнокультурних процесів національних спільнот України на основі екосистемного підходу;
- розкривають роль традиційної культури як системоутворювального чинника збереження етнокультурної ідентичності, культурної пам'яті, соціальної згуртованості та міжетнічного діалогу в поліетнічному середовищі півдня Житомирського Полісся;
- пояснюють багатofункціональність традиційної культури як складової локальної етнокультурної екосистеми, здатної одночасно виконувати функції збереження культурної спадщини, підтримки соціальних зв'язків, міжпоколінної передачі досвіду та міжкультурної комунікації;
- надають уявлення про трансформаційні процеси, що відбуваються в традиційній культурі та міжетнічних комунікаціях національних спільнот регіону під впливом глобалізаційних, урбанізаційних, демографічних і міграційних чинників кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття;
- висвітлюють механізми взаємозв'язку між традиційною культурою, культурною пам'яттю, етнокультурною ідентичністю, міжетнічною комунікацією та соціокультурним середовищем функціонування національних спільнот;

— пропонують моделі кризової адаптивності етнокультурної екосистеми, які демонструють способи збереження, відновлення, ревіталізації та розвитку традиційної культури в умовах сучасних соціокультурних викликів, воєнних загроз, демографічних змін і трансформації комунікативних практик.

У цілому дослідження формує комплекс наукову основу для розуміння екосистемної парадигми традиційної культури національних спільнот півдня Житомирського Полісся у контексті міжетнічних комунікацій, загроз і викликів у XIX – першій чверті XXI ст.; запропоновані теоретико-методологічні підходи та отримані результати поглиблюють наукові уявлення про закономірності функціонування, збереження, трансформації та відтворення традиційної культури як складної етнокультурної екосистеми. Водночас дослідження має безпосереднє практичне значення для подальшого розвитку культурної політики у сфері охорони культурної спадщини, удосконалення механізмів міжетнічної взаємодії та міжкультурного діалогу, розроблення регіональних стратегій збереження етнокультурного різноманіття, а також для діяльності органів державної влади, закладів освіти, культури, громадських організацій та національно-культурних товариств, спрямованої на підтримку життєздатності традиційної культури в умовах сучасних суспільних викликів.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що здійснений аналіз традиційної культури та міжетнічної комунікації національних спільнот півдня Житомирського Полісся включає в культурологічну дослідницьку площину принципово нові питання, пов'язані з осмисленням традиційної культури як цілісної етнокультурної екосистеми, що функціонує в умовах постійної взаємодії культурних, соціальних, історичних, демографічних, політичних та природно-середовищних чинників. Такий підхід дає змогу подолати фрагментарність у вивченні традиційної культури

та міжетнічних взаємодій і перейти до їхнього комплексного аналізу як взаємопов'язаних складових єдиної культурної системи.

Отримані результати розширюють теоретичні уявлення про закономірності функціонування, збереження, трансформації та відтворення традиційної культури в поліетнічному середовищі, поглиблюють розуміння механізмів міжетнічної комунікації та культурної взаємодії національних спільнот, а також уточнюють роль культурної пам'яті, етнокультурної ідентичності та культурної спадщини у процесах соціокультурної стійкості локальних спільнот.

Важливим теоретичним результатом є розроблення та обґрунтування екосистемної парадигми традиційної культури, в межах якої визначено та концептуалізовано її основні складові: суб'єктну, ціннісно-смислову, практико-діяльнісну, комунікативну, інституційну, середовищну (контекстуальну) та динамічно-трансформаційну. Сукупність зазначених складових дозволяє розглядати традиційну культуру не як статичний комплекс архаїчних явищ, а як відкриту, динамічну та саморегульовану систему, здатну до адаптації, відновлення та розвитку під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників.

Дослідження збагачує методологічний апарат культурології новими аналітичними інструментами, зокрема застосуванням екосистемного підходу до вивчення традиційної культури, моделюванням етнокультурних екосистем, аналізом культурної життєздатності та кризової адаптивності локальних культурних середовищ, а також розглядом міжетнічної комунікації як системного механізму підтримання культурної рівноваги й відтворення етнокультурного різноманіття.

Теоретичне значення роботи посилюється тим, що дослідження традиційної культури національних спільнот півдня Житомирського Полісся репрезентує унікальний кейс функціонування локальної етнокультурної екосистеми в умовах інтенсивних суспільних трансформацій, глобалізаційних процесів, демографічних змін, міграційних рухів та воєнних

викликів кінця XX – першої чверті XXI століття. У зв'язку з цим результати дослідження створюють теоретичне підґрунтя для подальших порівняльних міжкультурних, міжрегіональних та міждисциплінарних досліджень традиційної культури, міжетнічної взаємодії та механізмів збереження культурної спадщини в сучасному світі.

У роботі удосконалено методологію культурологічного дослідження традиційної культури та міжетнічних комунікацій шляхом адаптації й упровадження екосистемного підходу до аналізу етнокультурних процесів, що дозволило розглядати традиційну культуру національних спільнот як цілісну, відкриту, динамічну та саморегульовану систему взаємопов'язаних суб'єктів, практик, цінностей, комунікативних зв'язків та інституційних форм. Удосконалено методологічний інструментарій дослідження традиційної культури через розроблення моделі етнокультурної екосистемної парадигми, яка поєднує суб'єктний, ціннісно-смисловий, практико-діяльнісний, комунікативний, інституційний, середовищний і динамічно-трансформаційний виміри культурного буття національних спільнот.

Удосконалено методологію вивчення міжетнічних комунікацій у традиційній культурі шляхом їх інтерпретації як системи багаторівневих взаємодій між носіями різних етнокультурних традицій, що забезпечують збереження культурного різноманіття, підтримання соціокультурної рівноваги та формування спільного культурного простору регіону. Подальшого розвитку набули методологічні засади дослідження життєздатності традиційної культури, її адаптаційного потенціалу та механізмів функціонування в умовах сучасних трансформаційних процесів, соціокультурних викликів і загроз.

Практичне значення одержаних результатів зумовлене актуальністю дослідження традиційної культури національних спільнот півдня Житомирського Полісся в умовах активних міжетнічних комунікацій, а також спрямованістю роботи на виявлення проблем її функціонування та трансформації у XX – першій чверті XXI ст. Матеріали та висновки

дисертації можуть бути використані у процесі викладання навчальних курсів з культурології, етнології, етнографії, історії України, регіоналістики, а також дисциплін, присвячених традиційній культурі Полісся, міжетнічним взаємодіям та сучасним трансформаційним процесам у локальних культурних середовищах.

Результати дослідження можуть знайти практичне застосування у діяльності обласних і місцевих закладів культури Житомирської області (зокрема будинків культури, центрів народної творчості, музеїв, громадських організацій національних спільнот) для розроблення програм збереження та актуалізації традиційної культури, організації міжкультурних заходів, фестивалів, експедицій та освітніх ініціатив. Окрему практичну цінність становлять зібрані авторські польові матеріали (аудіо-, відео-, фото- та текстові записи), які можуть бути використані для формування регіональних архівів нематеріальної культурної спадщини, створення цифрових баз даних, а також у музейній та виставковій діяльності. Висновки дисертації є підґрунтям для розроблення стратегій підтримки та розвитку традиційної культури національних спільнот півдня Житомирського Полісся з урахуванням специфіки міжетнічних комунікацій, сприяють налагодженню ефективного міжкультурного діалогу, попередженню культурної уніфікації та втрати локальної ідентичності.

Достовірність одержаних результатів. Достовірність і обґрунтованість одержаних результатів дисертаційного дослідження В. І. Сінельнікова забезпечуються широкою теоретико-методологічною базою, сформованою на основі фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем традиційної культури, міжетнічних комунікацій, культурної спадщини та сучасних культурологічних підходів до вивчення етнокультурних процесів. Важливим чинником достовірності результатів є також значний масив емпіричного матеріалу, зібраного та опрацьованого автором у ході польових досліджень, проведених у 2017–2026

рр. у населених пунктах півдня Житомирського Полісся, де проживають представники різних національних спільнот.

Достовірність висновків підтверджується репрезентативністю джерельної бази, комплексним застосуванням взаємодоповнювальних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, кореляцією теоретичних положень із результатами польових спостережень та узгодженістю отриманих результатів із сучасними науковими концепціями у сфері культурології, етнології та міжкультурної комунікації. Також достовірність результатів дослідження підтверджується апробацією основних положень і висновків на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях; публікацією результатів дослідження у фахових наукових виданнях України; ступенем підготовки результатів дослідження до впровадження у навчальний процес та практичну діяльність міжетнічних комунікацій; логічною структурою дисертації, що забезпечує послідовне розкриття теми дослідження та ін.

Комплексний підхід до вирішення поставлених завдань, використання різноманітних методів дослідження та широкої джерельної бази забезпечують достовірність та обґрунтованість отриманих наукових результатів. У результаті дослідження здійснено культурологічний аналіз історичних передумов формування багатокультурного середовища регіону, особливості взаємодії етнічних громад, а також механізми функціонування, причини трансформації, проблеми та стратегії збереження елементів традиційної культури регіону в умовах соціокультурних змін і викликів першої чверті ХХІ ст.

У Висновках узагальнено результати дослідження:

1. Під дефініцією «екосистемна парадигма традиційної культури» у контексті міжетнічних комунікацій розглядається динамічна, територіально зумовлена (середовищем розселенням тих чи інших етносів) система взаємодії соціально-економічних, культурно-історичних, соціокультурно-комунікативних та екологічних чинників разом із етнічними спільнотами, що

перебувають у постійній взаємодії з культурним і природним середовищем, враховуючи також і зворотний вплив людини на оточуюче етнічне середовище (екологічне, соціокультурне, соціально-економічне, комунікативне та ін.). В контексті міжетнічних комунікацій національних спільнот, що здавна населяють Україну та є складовою її історичної цілісності, екосистему традиційної культури уявляємо як конгломерат багатовекторної культуротворчості та єдність культурних практик у річищі різноманітності та мультикультуралізму, що сформувалися в тому чи іншому регіоні на макро- і мікрорівнях міжетнічного спілкування. Такий підхід дозволяє розглядати традиційну культуру не як статичний комплекс явищ, а як живу систему, здатну до трансформації, адаптації та самооновлення.

2. Складовими екосистемної парадигми традиційної культури та міжетнічної комунікації національних спільнот є: суб'єктна, ціннісно-сміслова, практико-діяльнісна, комунікативна, інституційна, середовищна (контекстуальна) та динамічно-трансформаційна. У процесі взаємодії етнічних груп відбувається взаємообмін культурними смислами, традиціями, мовними елементами, обрядовими практиками, господарськими навичками та формами соціальної взаємодії. Саме ці процеси сприяють формуванню спільного культурного простору, у межах якого поєднуються елементи різних етнокультурних традицій, зберігаючи при цьому їхню самобутність.

3. Міжетнічна та міжкультурна комунікація є детермінантою формування екосистемної парадигми традиційної культури півдня Житомирського Полісся, елементами якої є матеріальна культура, нематеріальна культурна спадщина та соціальна культура. Міжетнічна комунікація є одним із ключових чинників та актуальним механізмом формування стійкості та різноманіття екосистеми традиційної культури регіону.

4. Через щоденні практики, мову, традиції, співжиття і спільну пам'ять національні громади продовжують творити життєздатну екосистему культури, в якій немає домінування, а є взаємне збагачення. Перспективними

напрямами розвитку міжетнічної комунікації як складової сучасного стану побутування екосистемної парадигми традиційної культури Житомирщини є розроблення етнокультурних туристичних маршрутів, підтримка шкільних проєктів на тему національної спадщини і, загалом, включення теми міжетнічної культури до програм навчальних дисциплін з етнографії, культурології, краєзнавства, а також створення цифрових архівів усної історії представників національних спільнот.

5. Проведені польові дослідження дали змогу зафіксувати низку артефактів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, що зберігаються у сучасному різноетнічному середовищі півдня Житомирського Полісся. Зібрані матеріали засвідчують важливу роль історичної спадкоємності у збереженні і трансляції культурних цінностей, що передаються через родинні традиції, обрядові практики, фольклор, ремісничі навички та інші форми культурної комунікації.

6. Динаміка розвитку екосистемної парадигми традиційної культури Житомирського Полісся у XX – першій чверті XXI ст. засвідчує, що під впливом соціально-політичних змін, міграційних процесів, урбанізації та глобалізаційних тенденцій відбуваються різні трансформаційні процеси: культурна міксація, асиміляція, часткова втрата окремих елементів традиції або їхня адаптація до нових соціокультурних умов. Водночас низка традиційних практик зберігається завдяки локальним механізмам культурної пам'яті та міжпоколінній передачі досвіду.

7. Аналіз динаміки екосистеми традиційної етнокультури Житомирського Полісся у XX – першій чверті XXI ст., здійснений на основі історично-культурологічних джерел та порівняльного аналізу, засвідчив складний і багатовекторний характер трансформацій, що стали наслідком інтенсивних міжетнічних взаємодій. Упродовж століття регіон пережив чергування хвиль міксації культурних практик, їх часткової асиміляції та поступового занепаду окремих елементів традиційної спадщини національних спільнот. Друга половина XX ст. була позначена прискореною

урбанізацією, депортаціями, зміною соціально-економічних укладів, що спричинило порушення механізмів передачі культурної пам'яті й витіснення низки ритуальних, мовних та музично-фольклорних форм.

У першій чверті ХХІ ст. швидкі глобалізаційні процеси посилили вразливість регіональної культурної екосистеми, призвівши до маргіналізації традиційних знань, втрати носіїв та обмеження природних середовищ функціонування етнокультурних практик. У результаті міксація та асиміляція набули часто незворотного характеру, тоді як окремі елементи спадщини національних спільнот опинилися на межі зникнення. Водночас збережені архівні матеріали, локальні культурні ініціативи та дослідження вказують на наявність потенціалу для відновлення та ревіталізації цих традицій за умови цілеспрямованої підтримки. Отже, сучасний стан екосистеми традиційної міжетнічної культури Житомирського Полісся можна визначити як критично вразливий, однак такий, що має перспективи стабілізації та розвитку за умови системної охорони нематеріальної спадщини, підтримки носіїв та формування культурної політики, зорієнтованої на збереження поліетнічної ідентичності регіону.

8. Традиційна культура Житомирського Полісся – це екосистема, сформована взаємодією етнічних спільнот і природи. Ця система базувалася на повазі до ритмів природи, циклічності життя, спільного досвіду, що передавався поколіннями. У першій чверті ХХІ ст. вона перебуває під загрозою, але має потенціал для відродження через освіту, культурні проекти, цифрові медіа. Для екосистемної парадигми багатонаціональної традиційної культури Житомирщини в умовах міжетнічних комунікацій фольклор, обрядовість, ремесла (як артефакти) – це не «екзотика», а системні маркери стабільності, тяглості й локальної ідентичності.

9. Окреслення кола актуальних питань і суперечностей сучасного культурного процесу свідчить про необхідність подальших наукових досліджень, здатних інтегрувати історичний досвід міжнаціонального полілогу в Україні та специфіку культурної взаємодії півдня Житомирського

Полісся. Актуальними на сьогодні є питання збереження культур національних спільнот, що перебувають під загрозою, підтримання культурного різноманіття, формування ефективних механізмів міжетнічного діалогу, вдосконалення державної політики у сфері міжнаціональних відносин. Серед ключових проблем постають трансформація традиційних моделей міжетнічної комунікації, втрата стабільних ціннісних орієнтирів, загострення питань культурної ідентичності та зростання ризиків культурної фрагментації. Руйнація усталених смислів, спричинена глобалізаційними, соціально-політичними й безпековими викликами, потребує не лише фіксації, а й осмислення, оскільки саме на цій основі формуються нові культурні наративи та механізми взаємодії етносів.

Досвід багатонаціонального півдня Житомирського Полісся доводить, що поліетнічність за умов належної підтримки може стати ресурсом для діалогу, творчої взаємодії та соціальної стійкості. Подальші наукові розробки повинні зосереджуватися на вивченні моделей інтеграції культурної спадщини в сучасні процеси державотворення, на пошуку ефективних підходів до реформування сфери міжнаціональних відносин та на виробленні нових ціннісних основ, що відповідають викликам часу.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення і результати дисертації викладено у 15 публікаціях, серед яких: 4 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України зі спеціальності «Культурологія»; 11 публікацій апробаційного характеру – у 11-ти збірниках тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44).

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Сінельніков В. І. Збереження історичної пам'яті як детермінанта культурно-мистецької діяльності національних спільнот Житомирщини. *Культурологічний альманах*. 2024. № 1. С. 384–390.

DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.49>

2. Сінельніков В. І. Щодо визначення дефініції «екосистема традиційної культури» (в контексті міжетнічних комунікацій національних спільнот України). *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 1. С. 414–421.

DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-58>

3. Сінельніков В. І. Міжетнічна комунікація національних спільнот як едифікатор формування екосистеми традиційної культури Житомирського Полісся. *Питання культурології*. 2025. Вип. 46. С. 214–230.

DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.46.2025.348600>

4. Сінельніков В. І. Національні громади Житомирського Полісся: історико-культурологічний огляд міжетнічної взаємодії в контексті екосистемного підходу. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 5. С. 432–440.

DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-54>

Опубліковані праці апробаційного характеру

5. Сінельніков В. І. Поховальна обрядовість старовірів Житомирщини та її музичне оформлення як артефакти традиційної екокультури регіону. *Молода музикологія – 2022: наука і практика* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих вчених, м. Київ, 10–11 листоп. 2022 р. Київ, 2022. С. 90–93.

6. Сінельніков В. І. «Dom Polski» як осередок міжкультурної комунікації в поліетнічному просторі Житомирщини. *Актуальні проблеми сучасності. Молодіжна наука КНУКіМ – 2023* : матеріали Всеукр. звіт. наук.-

практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 24–25 листоп. 2023 р. Київ, 2023. С. 28–31.

7. Сінельніков В. І. Культурно-мистецьке життя національної спільноти поляків Житомирщини в контексті сучасних соціокультурних практик. *Молода музикологія: наука і практика – 2023* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих вчених. Київ, 2023. С. 135–144.

8. Сінельніков В. І. Творчість аматорських вокальних колективів національних спільнот Житомирщини в контексті міжетнічної комунікації. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 26–27 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 223–226.

9. Сінельніков В. І. Традиційна культура національних меншин Житомирського Полісся в контексті сучасних соціокультурних практик. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 7–8 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 313–318.

10. Сінельніков В. І. Культурно-історична акція «Захистимо пам'ять» на Житомирщині в контексті використання цифрових технологій в культурній індустрії. *Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці* : Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених, м. Київ, 24–25 квіт. 2024 р. Київ, 2024. С. 194–198.

11. Сінельніков В. І. Перші гімназії Житомира та їх роль у житті національних спільнот регіону (друга половина XIX – перша половина XX ст.). *Філософія культурно-мистецької освіти* : матеріали III Всеукр. наук. конф., м. Київ, 28 берез. 2024 р. Київ, 2024. С. 115–118.

12. Сінельніков В. І. Елементи екосистеми традиційної культури Житомирського Полісся в умовах міжетнічної комунікації. *Культура, мистецтво, креативність: виклики сучасності. Молодіжна наука 2025* :

матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 26 листоп. 2025 р. Київ, 2025. С. 28–30.

13. Сінельніков В. І. Фольклор національних спільнот Житомирщини в контексті міжетнічних комунікацій: до питання збереження та ревіталізації загрожених культур. *Українське народознавство та мистецтвознавство в контексті сучасних суспільних змін (наукова конференція пам'яті академіка НАН України Ганни Скрипник)* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16–17 верес. 2025 р. Київ, 2025. С. 230–233.

14. Сінельніков В. І. Музичний фольклор національних спільнот Житомирщини як об'єкт культурологічних досліджень. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10–11 квіт. 2025 р. Київ, 2025. С. 27–30.

15. Сінельніков В. І. Екосистема традиційної культури національних спільнот Житомирщини в контексті питання збереження загроженої культурної спадщини в Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук в умовах сучасних соціокультурних трансформацій* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 27–28 берез. 2026 р. Київ, 2026. С. 186–189.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, наведених у дисертації, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях (виступи з доповідями, друк тез), зокрема: «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі» (Київ, 2023); «Актуальні проблеми сучасності. Молодіжна наука КНУКіМ – 2023» (Київ, 2023); «Молода музикологія: наука і практика – 2023» (Київ, 2023); «Актуальні проблеми сучасності. Молодіжна наука 2024» (Київ, 2024); «Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці» (Київ, 2024); «Філософія культурно-мистецької освіти» (Київ, 2024); «Культура, мистецтво, креативність: виклики сучасності. Молодіжна наука 2025» (Київ,

2025); «Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії» (Київ, 2025); «Українське народознавство та мистецтвознавство в контексті сучасних суспільних змін (наукова конференція пам'яті академіка НАН України Ганни Скрипник)» (Київ, 2025); «Актуальні проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук в умовах сучасних соціокультурних трансформацій» (Київ, 2026) та ін.

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Сінельнікова Володимира Івановича «Традиційна культура та міжетнічна комунікація національних спільнот півдня Житомирського Полісся: екосистемний підхід», подана на здобуття ступеня доктора філософії, повністю відповідає вимогам МОН України, а саме Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44) та Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлень дисертації»).

Рекомендувати дисертаційну роботу Сінельнікова Володимира Івановича «Традиційна культура та міжетнічна комунікація національних спільнот півдня Житомирського Полісся: екосистемний підхід», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія», до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні кафедри
івент-менеджменту та індустрії дозвілля
кандидат педагогічних наук, професор

Людмила БОЙКО

Секретар засідання

Маріанна ГОЛОВКОВА

Підпис		засвідчую
Начальник ВК		
«12»	06	2026 р.